

Forslag

”Generalforsamlingen opfordrer bestyrelsen til

- at arbejde for at afvikle investeringer i de 100 største kulselskaber snarest muligt og senest inden udgangen af 2018;
- at indgå i og årligt dokumentere dialog med olie- og gasselskaber, hvor DIP ejer aktier, om at afvikle deres investeringer i højrisikable udvindingsprojekter, fx tjæresand, dybhavsboringer og udvinding i Arktis”¹.

Begrundelse

1. Klimahensyn samt hensynet til kommende generationer

Global opvarmning truer den menneskelige civilisation, og udvinding og afbrænding af fossile brændstoffer er den væsentligste årsag til denne opvarmning². Med DIPs nuværende investeringer understøtter vi de virksomheder, som bidrager mest direkte til denne negative udvikling.

I stedet bør vores pensionskasse medvirke til en tryk og stabil pensionstilværelse for medlemmerne. Pensionskassens yngre medlemmer og de kommende generationer bør overlades en verden, hvor der er social stabilitet og hvor livsbetingelserne ikke er blevet forringet af vores investeringsvalg.

2. Ønsket om stabile økonomiske afkast

En pensionskasse bør sikre gode og stabile afkast til medlemmerne af de midler, kassen forvalter. Det indebærer bl.a. omhyggelig vurdering og afvejning af de risici, der er forbundet med pensionskassens investeringer. I den nuværende globale situation er det vores vurdering

- At investeringer i **udvinding af kul** er særdeles risikable og uden udsigt til gevinst, fordi det globale kulmarked har undergået *strukturelle forandringer, som permanent gør kulinvesteringer mindre og mindre rentable*. Under hensyntagen til at minimere eventuelle økonomiske tab bør disse investeringer derfor afvikles snarest muligt og allersnarest inden udgangen af 2018. De strukturelle ændringer er bl.a. affødt af, at Kina af hensyn til luftforureningen afvikler brug af kul langt hurtigere, end man havde forventet; at man i områder med naturgas erstatter kul med gas; samt at klimahensyn lægger et stort pres for at afvikle kul.
- At investeringer i de **mindre rentable olie-/gasprojekter** (især forekomster med en markedspris højere end 95 USD/barrel) er højrisikable investeringer³, som bør nedbringes og afvikles snarest. Mellem en trediedel og halvdelen af de kendte olie/gasforekomster skal forblive i jorden⁴, hvis den globale gennemsnitlige temperaturstigning skal holdes under 2 grader, og det vil naturligvis være de vanskeligst tilgængelige olieforekomster, som har størst risiko for på den måde at blive værdiløse. Det er derfor vigtigt for DIPs afkast, at vi får afhændet investeringerne inden ”olieboblen” brister. De højrisikable udvindingsprojekter omfatter fx udvinding fra tjæresand, dybhavsboringer og udvinding i Arktis. Det er projekter, hvor der samtidig knytter sig høje miljørisici til udvindingen.

---

¹ Tilsvarende forslag stilles I foråret 2015 også i følgende pensionskasser: Pensionskassen for Jordbrugsakademikere og Dyr læger, Arkitekternes Pensionskasse, MP Pension (Magistre og Psykologer), Ingeniørsammenslutningens Pensionskasse samt i Juristernes og Økonomernes Pensionskasse (JØP)

² IPCC, 2014: Summary for Policymakers, In Climate Change 2014

³ Carbon Tracker Initiative, 2014: Carbon Supply Cost Curves

⁴ Nature, Letter, Jan 2015; Christophe McGlade¹ & Paul Ekins: The geographical distribution of fossil fuels unused when limiting global warming to 2 degrees C

3. Fakta

Det Internationale Energi Agentur har konkluderet, at 2/3 af verdens fossile reserver ikke kan afbrændes, hvis vi skal holde os under 2 graders gennemsnitlig global temperaturstigning⁵. Det betyder, at disse ”ikke-brændbare fossile ressourcer” risikerer at miste deres værdi. Kul medfører højere CO₂-udledning pr. energienhed end olie og naturgas. Sammen med JØP er DIP den danske pensionskasse, der har de forholdsvis største aktieinvesteringer i fossile brændsler⁶.

Den respekterede og uafhængige engelske tænketank Carbon Tracker Initiative har kraftigt understreget, at markedsværdien for kul går ned⁷. Ikke som en del af en konjunkturlig udvikling, men af markedsstrukturelle grunde. Værdifaldet er ikke-reversibelt, påpeger tænketanken: ”*Bloomberg Global Equity Index for kul har i løbet af de sidste tre år tabt halvdelen af dets værdi, mens det gennemsnitlige markedsindeks er gået 30 % op. I selve kul-sektoren er der kun én udvikling: nedad. Kulpriser går ned, afkast går ned og aktiekurserne går ned.*”⁸

Carbon Tracker Initiative har anslået, at det er en betingelse for at nå målet om maksimalt 2 graders temperaturstigning, at kuludfasningen ledsages af, at olieudvindingsselskaberne dropper en lang række mindre rentable projekter, især projekter med markedspriser over 95 USD/barrel⁹.

DIP havde i 2013¹⁰ aktieinvesteringer for mere end 585 mio.kr. i de 100 største olie- og naturgas udvindingsselskaber og for mere end 138 mio.kr. i de 100 største kuludvindingsselskaber. Det svarer til henholdsvis 4,2 % og 1,0 % af DIPs aktieinvesteringer. Hertil kommer investeringer i disse selskaber gennem obligationer, fonde mv.

DIPs INVESTERINGER I KUL OG OLIE/GAS	2011	2012	2013	2014
Kuludvindings selskaber				
Investeringer i de 100 største kuludvindingsselskaber i mio.kr.	78	118	139	120
Estimeret årligt afkast af kursgevinster på disse aktier i mio.kr.	-23,9	+7,8	-17,4	-31,7
Estimeret årligt afkast af kursgevinster på disse aktier i % p.a.	-30,7	+10,0	-14,8	-23,0
Olie-/gasudvindings selskaber				
Investeringer i 100 største olie-/naturgas selskaber i mio.kr.	543	537	584	557
Estimeret årligt afkast af kursgevinster på disse aktier i mio.kr.	19,7	13,0	86,2	-181,0
Estimeret årligt afkast af kursgevinster på disse aktier i % p.a.	+3,6	+2,4	+16,1	-31,0
DIPs samlede investeringer i aktier				
DIPs samlede aktieinvesteringer i mio.kr.	8.272	14.324	14.051	?
Gennemsnitligt årligt afkast af disse investeringer i mio.kr.	-375	+2.463	+2.430	?
Gennemsnitligt årligt afkast af disse investeringer i % p.a.	-4,54	+17,2	+17,3	?

Som det fremgår af tabellen, har DIP opretholdt nogenlunde konstante investeringer i de to sektorer.

Det er på trods af, at *rentabiliteten af kul-investeringerne* kun er gået én vej: Nedad. For en investering på mellem 80 og 140 mio.kr. har DIP, ifølge beregningerne, over fire år indkasseret et tab (før indregning af udbytter) på ca. 65 mio. Med udbytter indregnet: et tab på tæt på 60 mio.kr.

⁵ EIA, 2012: World Energy Outlook

⁶ WWF 2014: Ansvar for fremtiden; samt for DIP: Tilsvarende beregninger, på www.ansvarligfremtid.dk

⁷ CTI, 2014: Carbon supply cost curves - coal capital expenditures

⁸ Samme

⁹ Samme

¹⁰ Disse aktieinvesteringer er opgjort ved at sammenholde DIPs aktieliste for 2013 med den af Carbon Underground for 2015 opstillede liste over de 100 største kul-selskaber og 100 største olie-/gasselskaber, <http://fossilfreeindexes.com>

For olie/gas investeringerne har afkastet på investeringerne for perioden 2011-13 været under gennemsnittet for DIPs øvrige aktieinvesteringer, og for 2014 har resultatet været særdeles dårligt. For investeringer på mellem 530 og 590 mio.kr. har det samlede afkast (før indregning af udbytter) ifølge beregningerne været et tab på ca. 62 mio.kr. Med udbytter bliver resultatet tæt på nul.

4. Mange investorer sælger ud af aktier i fossil energi

Antallet af investorer som trækker sig helt eller delvist fra investeringer i en eller flere typer fossile brændsler, stiger hastigt. For blot at nævne et par eksempler, kan listes:

- Den statsligt kontrollerede svenske pensionsordning AP Fond 2
- Det norske pensionsselskab KLP
- Nordea
- PFA
- PKA
- Norges Oliefond
- Rockefeller Foundation, der skabte hele sin oprindelige formue på udvinding af olie
- Den succesfulde investor og rigmand Warren Buffet
- Shell og BP har på basis af resolutioner fra grupper af aktionærer meldt ud, at de vil se nærmere på, om deres investeringer faktisk kan betale sig, når verdenssamfundet skal sikre, at temperaturen maksimalt kan tåle 2 graders gennemsnitlig opvarmning
- Oslo Kommune har netop besluttet gennem sit pensionsfirma Oslo Pensjonsforsikring AS (OPF) at afvikle alle sine ca. 40 mio. nok. store investeringer i kulselskaber.

Forslagets stillere:

Rose Maria Laden Holt
Christoffer Greisen
Hans Genefke Jørgensen
Martin Hartvig
Trine Henriksen
Toke Haunstrup Christiansen
Emil Urhammer
Peter Bach
Morten Wiese
Susanne Krawack
Per Thost
Jens E. Petersen
Lizzi Andersen
Søren Elle
Niels Thygesen

Kaj Stærkind
Jacob Stenby Lundsager
Kirsten Gram-Hanssen
Orla Jørgensen
Leise Jebahar
Ulla Berg Bojesen
Karl Vogt-Nielsen
Henrik Mikkelsen
Anders Bjerre Mikkelsen
Kenneth Karlsson